

UVODNIK: GENEZA INOVATIVNE PEDAGOGIKE^R

¹ddr. Boris Aberšek,

¹Univerza v Mariboru, Fakulteta za naravoslovje in matematiko, Slovenija

*Pričnimo s temeljno premiso Inovativne pedagogike tako, da si na začetku
zastavimo temeljno in izhodiščno vprašanje:*

Kaj je Inovativna pedagogika^R?

Izhodišča

Ključne besede:

inovativna pedagogika,
digitalna transformacija,
inovativna učna okolja

Keywords:

innovative pedagogy,
digital transformation,
innovative learning
environments

- *od daljnega k bližnjemu in tudi*
- *od znanega k neznanemu.*

Nadaljujmo s temi izhodišči po teoriji obrnjenega učenja oz. (kot v tehniki poznamo) *vzpratnega inženirstva*. Torej začnimo s trditvijo, ki jo bomo v nadaljevanju podrobneje razložili.

Inovativna pedagogika se je pričela kot projekt, vendar je to osnovno obliko v letih bistveno prerasla. Prerasla je idejo nekaj snovalcev in idejnih vodij (približno 10 ljudi) ter pričela vključevati vedno več raziskovalcev, učiteljev ravnateljev, vse več različnih izobraževalnih inštitucij, snovalcev učne politike, političnih odločevalcev, raziskovalcev temeljnih znanj, strokovnih sodelavcev, vzgojiteljev (danes več kot 3.000), ki so lahko te temeljne ideje in raziskovalne izsledke prenašali v neposredno izobraževalno prakso. Inovativna pedagogika je šla skozi različne razvojne faze transdisciplinarnega razvoja (transdisciplinarni vektor), in sicer od projekta, procesa, raziskovanja, implementacije, evalvacije, validacije v novo fazo razvoja in raziskav. Od prvotnega projekta je obdržala predvsem fleksibilno projektno organiziranost, ki je omogočala, da je organsko rasla, dosegala in presegala kritično maso ter vključevala vedno več udeležencev, ko so se določene rešitve ponotranjile in niso več potrebovale zunanje spodbude. To je omogočilo, da se je lahko na osnovi ponotranjenih temeljev pričela nova faza raziskav in razvoja, ki je sledila novim, aktualnim trendom razvoja izobraževanja tako po svetu kot tudi doma.

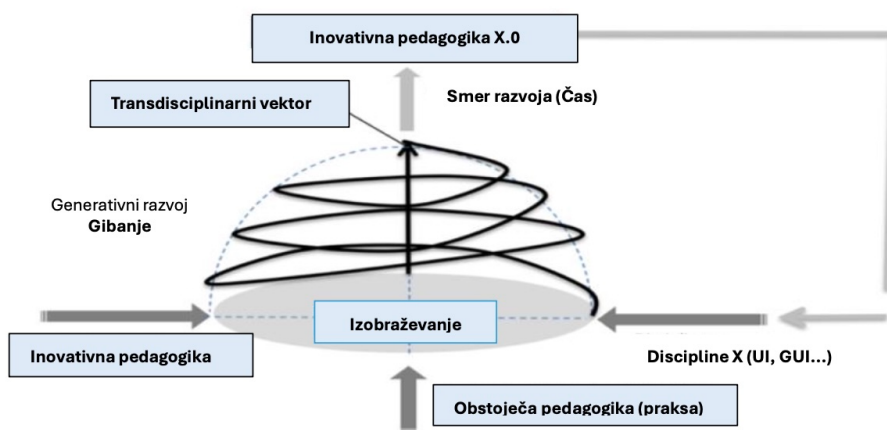
Copyright: © 2025

Avtorji/The author(s). To delo je objavljeno pod licenco Creative Commons CC BY Priznanje avtorstva 4.0 Mednarodna.

Uporabnikom je dovoljeno tako nekomercialno kot tudi komercialno reproduciranje, distribuiranje, dajanje v najem, javna priobčitev in predelava avtorskega dela, pod pogojem, da navedejo avtorja izvirnega dela.
(<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)

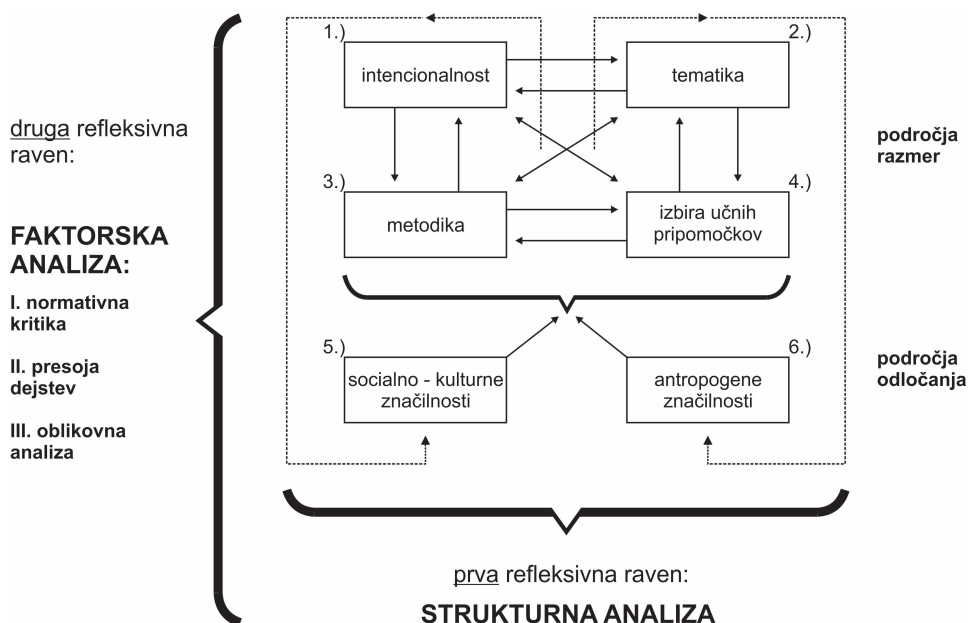

Ideja inovativne pedagogike je iz projektne faze prerasla v fazo gibanje Inovativna pedagogika^R.

Slika 1: Rojstvo novega gibanja Inovativna pedagogika

Inovativna pedagogika je postala gibanje, ki se več ne sprašuje o smeri razvoja, ne sprašuje se o obliki, ni več v fazi strukturne analize, ampak se osredinja na vsebinsko problematiko, odgovarja na aktualne izzive in vprašanje, kako, ter se ubada s funkcijsko analizo, kar simbolno prikazuje slika 2.

Slika 2: Strukturna in faktorska analiza.

2 Razvojne faze Inovativne pedagogike

Inovativno pedagogiko kot gibanje bi lahko na grobo razdelili v štiri razvojne faze, in sicer:

- Inovativna pedagogika 1 : 1^R,
- Inovativna pedagogika, Inovativna učna okolja^R,
- Inovativna pedagogika 5.0^R,
- Inovativna pedagogika X.0 (gibanje Inovativna pedagogika) – sodobni trendi.

Inovativna pedagogika 1 : 1^R (2013–2015)

Prva faza je bila oprta na dosežene rezultate preteklih projektov izvedenih v RS (e-šolstvo, e-šolska torba ipd.) podkrepljena s tujimi pristopi, pogledi in raziskavami. Vsebinsko je temeljila na v nadaljevanju opisanem konceptu.

V središču razvoja sodobnega izobraževanja je preplet digitalnih in pedagoških inovacij, ki omogočajo vključujoče in prilagojene učne procese. Koncept temelji na ideji, da digitalna preobrazba izobraževalnega sistema ni zgolj tehnološko vprašanje, temveč predvsem pedagoški izziv, ki zahteva premišljeno integracijo informacijsko-komunikacijske tehnologije (IKT) v poučevanje in učenje.

Posebna pozornost je namenjena vključevanju marginaliziranih skupin, pri čemer digitalna orodja delujejo kot ključni vzvod za zmanjševanje izobraževalnih neenakosti. Hkrati projekt sloni na obstoječih strateških usmeritvah in izkušnjah domačih ter mednarodnih projektov, kot so e-šolstvo, prenova gimnazijskih programov, razvoj naravoslovnih kompetenc in digitalnih učnih gradiv.

Strateški okvir projekta temelji na treh ključnih stebrih: razvoju, implementaciji v pilotnih okoljih ter evalvaciji učinkov, ki skupaj tvorijo celovit pristop k trajnostni digitalni transformaciji izobraževalnega sistema.

Inovativna pedagogika, inovativna učna okolja (2017–2022)

Druga faza je temeljila na razvoju digitalnih kompetenc učiteljev. Vsebinsko je izhajala iz naslednjega koncepta.

Kakovostna digitalna preobrazba izobraževanja ni zgolj vprašanje tehnološke opremljenosti, temveč predvsem razvoj pedagoških in didaktičnih pristopov, ki omogočajo smiselno in učinkovito uporabo digitalnih orodij. Ključna usmeritev druge faze je bila preseganje pasivne rabe IKT v šolah in njeno preoblikovanje v aktivno, ustvarjalno in ciljno usmerjeno učno prakso.

Temelj razvoja digitalnih kompetenc učiteljev je sistematično in ciljno usmerjeno usposabljanje, ki presega zgolj tehnično uporabo orodij ter se osredotoča na njihovo smiselno vključevanje v pedagoške procese. V ta namen so bile izpostavljene dobre prakse in modeli, ki s premišljeno uporabo IKT podpirajo sodelovalno delo, dostop do kakovostnih izobraževalnih virov, spremljanje učenčevega napredka ter vrednotenje miselnih procesov na višjih taksonomskih stopnjah. S tem učitelji pridobijo širši nabor strategij za ustvarjanje učnih priložnosti in uvajanje sodobnih didaktičnih metod, kot so problemsko učenje, avtentične naloge, projektno učenje in druge inovativne prakse.

Pomembno je zavedanje, da zgolj uporaba digitalnih orodij in e-vsebin ne pomeni inovativnega poučevanja. Ključni premik se zgodi, ko so ta orodja vključena v prožna učna okolja, kjer učenci prevzemajo aktivno vlogo v učnem procesu, razvijajo kritično mišljenje in ustvarjalno rešujejo probleme. Prav zato druga faza projekta ni bila usmerjena le v tehnično usposabljanje učiteljev, temveč predvsem v razvoj njihove sposobnosti za pedagoško premišljeno in inovativno uporabo digitalnih tehnologij.

Inovativna pedagogika 5.0 (2023–2026)

Tretja faza projekta v središče pedagoškega procesa postavlja učenca in razvoj njegovih digitalnih kompetenc ter temeljnih vsebin računalništva in informatike. Organizacijsko pa tretja faza temelji na povezovanju na različnih ravneh (znotraj projekta, med projekti, med raziskovalci, odločevalci in učitelji ipd.) – gradnji učečih se skupnosti.

Razvoj digitalne didaktike v sodobnem izobraževalnem prostoru presega zgolj tehnološko posodobitev učnega procesa. Ključni izziv tretje faze je celovit premik v pedagoškem pristopu, ki učencem omogoča ne le pridobivanje digitalnih kompetenc, temveč tudi razvoj temeljnih znanj s področja informatike in računalništva. Ta namen se dosega z uvajanjem inovativnih učnih metod podprtih s sodobnimi digitalnimi storitvami, umetno inteligenco (UI) in drugo sodobno digitalno tehnologijo kot podporo pri preobrazbi izobraževalnega procesa. Inovativni pristopi omogočajo učencem pridobivanje znanj in krepitev njihovih digitalnih kompetenc s preseganjem tradicionalnih okvirov poučevanja. Osredotočajo se na povezovanje digitalnih kompetenc s ključnimi veščinami 21. stoletja, kot so kritično mišljenje, problemsko reševanje in ustvarjalnost. Poleg vertikalnega razvoja digitalnih veščin skozi različne izobraževalne ravni se je tretja faza osredotočila tudi na horizontalno integracijo vsebin, kar pomeni prepletanje digitalnih spretnosti s področij naravoslovja, družboslovja, umetnosti in drugih disciplin.

Prelomni trenutki in njihov vpliv na razvoj Inovativne pedagogike

Med izvajanjem projekta sta se zgodila dva ključna nepredvidljiva dogodka, ki sta močno vplivala na razvoj digitalne didaktike in preoblikovala izobraževalni prostor: pandemija in pojav generativne umetne inteligence (GUI).

1. Pandemija in razvoj kombiniranega poučevanja

Globalna pandemija je pospešila raziskovanje in razvoj kombiniranega poučevanja, ki združuje digitalna in klasična učna okolja. Projekt Inovativna pedagogika 5.0 se je usmeril v iskanje učinkovitih modelov, ki omogočajo prožnejše, personalizirane in dostopnejše učne priložnosti, s čimer se je okrepila pripravljenost šol na prihodnje izzive.

2. Leto 2022 in pojav generativne umetne inteligence (GUI)

Pojav GUI je odprl nova obzorja na področju izobraževanja in zahteval razvoj inovativnih didaktičnih pristopov. Raziskave v okviru projekta so se osredotočile na tri ključna področja:

- **raziskovanje na področju GUI** – preučevanje, kako GUI vpliva na izobraževalne procese;
- **preizkušanje pedagoških pristopov** – razvoj in testiranje metod, ki vključujejo GUI v učni proces;
- **razvoj vsebin in aplikacij** – iskanje in prilagajanje relevantnih orodij, ki podpirajo učitelje in učence pri učenju in poučevanju.

Zaradi teh sprememb se je Inovativna pedagogika 5.0 razvila v celovit sistem, ki ne le podpira digitalno preobrazbo šolstva, temveč tudi aktivno oblikuje prihodnost učenja in poučevanja s prepletanjem digitalnih tehnologij, umetne inteligence in pedagoških inovacij.

3 Smernice razvoja

V polpreteklem obdobju smo se ogromno naučili, predvsem to, da moramo biti fleksibilni, da je v družbi prihodnosti (Družba 5.0, Družba 6.0 ali katerikoli Družbi X.0, ki bo sledila) edina stalnica le to, da ni nič stalnega in da je gibalno razvoja tako eruptivno in dinamično, da ne moremo več v naprej predvideti prihodnosti, ampak moramo prihodnosti z veliko mero kritičnosti slediti. Pred šolo in pred učitelji so novi izzivi, a naša naloga in mesto v družbi ostajata enaka, takšna, kot sta bila skozi celotno zgodovino: *smo gibalno razvoja in ustvarjalci prihodnosti*. Zavedati pa se moramo nečesa nadvse pomembnega: morda nam ne bo uspelo »pripraviti prihodnosti za svoje otroke, lahko pa pripravimo svoje otroke na prihodnost,"

kot je pred mnogimi leti zapisal Franklin D. Roosevelt. Na tem mestu bi danes že lahko zamenjali besedo **lahko** z besedo **moramo**.

Razvojna faza, v katero smo vstopili, ima svoje zakonitosti, ki jih ne moremo več zanikati, temveč jih moramo *izživeti*. Čas je tisti, ki ustvarja našo prihodnost, in čas je lahko naš zaveznik ali sovražnik. Kaj pa bo, je odvisno predvsem od nas. Naučili smo se, da so za napovedovanje najpomembnejše informacije in njihov čim hitrejši pretok. Prav zato smo v gibanju Inovativna pedagogika zasnovali platformo za povezovanje vseh deležnikov, ki ustvarjajo izobraževanje sedanjosti in predvsem prihodnosti. Temeljni del te platforme je revija Inovativna pedagogika, ki bo omogočala neposreden prenos razvoja in raziskav od razvijalcev do uporabnikov in predvsem od uporabnikov, praktikov do razvijalcev in teoretikov. Slednji informacijski kanal je bil v preteklosti v veliki meri zanemarjen. Imeli smo na eni strani teorijo, ki se je mnogokrat ubadala s sebi lastnimi namišljenimi problemi, in na drugi strani prakso, ki je morala reševati realne in aktualne probleme. Ta enosmernost pretoka informacij se je stopnjevala predvsem v zadnjih dveh prelomnih dogodkih 21. stoletja, *pandemiji in pojavi GUI*, ko teorija ni imela pravih odgovorov na nastalo situacijo, predvsem zato, ker ni imela stika s prakso. Ni vedela, s kakšnimi problemi se mora praksa ubadati, praksa pa ni imela ne časa ne energije (pa tudi ne možnosti), da bi teorijo ustrezno informirala, saj je morala (in še mora) reševati konkretne probleme.

Prav temu primanjkljaju smo v projektu Inovativna pedagogika 5.0 posvetili še posebno pozornost, tj., dali smo praksi možnost za prenos potrebnih informacij. Zato smo zasnovali dva koncepta, in sicer

1. oblikovnega: usposobiti prakso in ji dati sporočevalsko kompetenco, pokazati, kako se pripravljajo sporočila, pišejo članki in
2. vsebinskega: dati jim okolje, revijo Inovativna pedagogika, kjer lahko sporočevalsko kompetenco udejanjajo.

4 Zaključek

Pred vami je prva številka revije *Inovativna pedagogika*, ki predstavlja več kot zgolj zbirko prispevkov – je rezultat dolgotrajnega razvoja, raziskovanja in povezovanja. Je izraz skupnega prizadevanja za boljše izobraževanje, v katerem teorija in praksa nista ločeni s prepadom, temveč se prepletata in dopolnjujeta.

Revija ni zgolj medij za objavo raziskovalnih in praktičnih dognanj, temveč platforma za odprt dialog med učitelji, raziskovalci, odločevalci in vsemi, ki sooblikujejo prihodnost izobraževanja. Njeno uspešnost ne določa zgolj kakovost prispevkov, temveč predvsem pripravljenost bralcev, da kritično razmišljajo, reflektirajo in v praksi preizkušajo predstavljene inovacije.

Zato je ključnega pomena, da revijo ne le pišemo, temveč tudi beremo – ne kot pasivni opazovalci, temveč kot aktivni soustvarjalci, ki si oblikujemo lasten kritičen pogled na napredke in izzive v izobraževanju. Potreba po stalnem učenju, prilagajanju in inoviranju še nikoli ni bila tako izrazita kot danes. Čeprav ne moremo napovedati prihodnosti, lahko zagotovimo, da bomo nanjo pripravljeni – in prav to je jedro gibanja *Inovativna pedagogika*.

Naj bo ta revija ne le zapis o preteklosti in sedanjosti inovativne pedagogike, temveč predvsem orodje za soustvarjanje njene prihodnosti. S tem v mislih ji želimo uspešno pot in predvsem živahno, vsebinsko bogato in trajnostno rast.

Redni profesor

ddr. Boris Aberšek

Izjava o financiranju:

Revija je nastala kot eden izmed rezultatov projekta **Inovativna pedagogika 5.0** (<http://www.inovativna-sola.si>), ki ga sofinancirata Evropska unija v sklopu Načrta za okrevanje in odpornost – NextGenerationEU in Ministrstvo za Vzgojo in izobraževanje RS (služba za digitalizacijo izobraževanja). Mnenja, ugotovitve in sklepi, predstavljeni v tem reviji, so izključno odgovornost avtorjev in ne odražajo nujno stališč financerja.